

CELINA MARIA MASEK

Kancelaria Adwokacka Ludwik Knapik w Legnicy

OCHRONA WIERZycIELA
W RAZIE NIEWYPŁACALNOŚCI DŁUŻNIKA

CEL I CHARAKTERYSTYKA SKARGI PAULIAŃSKIEJ

Przepisy zawarte w tytule X k.c. mają na celu ochronę wierzyciela przed krzywdzącym go działaniem dłużnika, który usiłuje pomniejszyć swój majątek, tak aby prowadzona z niego egzekucja okazała się przynajmniej częściowo bezskuteczna. Ogół uprawnień, które w takiej sytuacji przyznają wierzycielowi postanowienia kodeksowe, przyjęło się określać – wzorem prawa rzymskiego – mianem skargi pauliańskiej. Według art. 527 k.c. wierzyciel jest wówczas uprawniony do zaskarżania czynności dłużnika dokonanych z jego pokrzywdzeniem, czego konsekwencją może być uznanie tych czynności za bezskuteczne wobec skarżącego.

W doktrynie istnieje wiele zapatrywań dotyczących istoty wspomnianego uprawnienia. I tak spory budzi, czy stosunek łączący wierzyciela z osobą trzecią jest w ogóle stosunkiem zobowiązaniowym, czy też stosunkiem innego rodzaju. Nie ma również zgodnego stanowiska co do charakteru uprawnienia wierzyciela, ponieważ jest ono uznawane bądź za prawo kształtujące, bądź za roszczenie¹.

INNE UNORMOWANIA SŁUŻĄCE OCHRONIE WIERZycIELA

Gdy idzie o inne unormowania, które służą ochronie wierzycieli, to temu samemu celowi co *Actio Pauliana*, lecz w nieco odmienny sposób, służy art. 59 k.c., którego zakres pokrywa się częściowo z zakresem art. 527 § 1 k.c. Ponieważ na bardziej szczegółowe rozważania w tej materii brak tu miejsca, wystarczy musi odesłanie do literatury przedmiotu².

¹ W. Czachórski, *Zobowiązania*, Warszawa 1994, s. 278; M. Pyziak-Szafnicka, *Ochrona wierzyciela przed niewypłacalnością dłużnika*, Warszawa 1995, s. 26 i n.

² Na temat porównania zakresu powołanych przepisów zob. np. A. Ohanowicz, *Zbieg norm w kodeksie cywilnym*, NP 1966, nr 12, s. 1506 i n.; M. Pyziak-Szafnicka, *Czy możliwy jest zbieg*

W stosunku do przepisów normujących skargę pauliańską, szczególnie unormowania chroniące wierzyciela przed krzywdzącym działaniem dłużnika zawierają ponadto art. 916 i 1024 k.c. W końcu także przepisy prawa upadłościowego oraz prawa o postępowaniu układowym mają na celu ochronę wierzyciela. Należy jednak zaznaczyć, że w odróżnieniu od postanowień k.c. dotyczących skargi pauliańskiej – wymienione przepisy uznają czynności prawne dłużnika za bezskuteczne wobec wszystkich wierzycieli (tzw. bezskuteczność bezwzględna), a nie tylko tego, który się na pokrzywdzenie powołuje.

PRZESŁANKI SKARGI PAULIAŃSKIEJ

Zgodnie z art. 527 § 1 k.c. przesłankami skargi pauliańskiej są:

1) pokrzywdzenie wierzyciela, i to prowadzące do uzyskania przez osobę trzecią korzyści majątkowej; pokrzywdzenie to polega na niemożności pełnego zaspokojenia się z majątku dłużnika wskutek dokonania przez niego zaskarżonej czynności;

2) działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela;

3) wiedza lub możliwość – przy zachowaniu należytej staranności – dowiedzenia się przez osobę trzecią o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela.

Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia istnienia tych przesłanek spoczywa na wierzycielu.

PRZEDMIOT ZASKARŻENIA

Za bezskuteczne mogą być uznane tylko czynności prawne (jednostronne, dwustronne, odpłatne i nieodpłatne, dokonane w sposób wyraźny, jak i dorozumiane, a przy tym niezależne od tego, do jakiego typu umów należą). Ponadto przedmiotem zaskarżenia może być również zaniechanie dokonania czynności prawnej, powodującej zwiększenie majątku dłużnika lub zapobiegającej jego zmniejszeniu, jeżeli skutek tego zaniechania był objęty wolą dłużnika. Przyjmuje się nadto, że przedmiotem skargi pauliańskiej mogą być niektóre czynności procesowe, jeżeli wywołują skutki materialnoprawne, w tym zwłaszcza ugoda oraz uznanie pozwu. Na zasadzie wyjątku w wyroku z dnia 19.10.1995 r., III CRN 40/95 (OSNC 1996, z. 3, poz. 43) SN przyjął, że czynności procesowe w posta-

norm, s. 89 i n.; wyrok SN z dnia 13.02.1970 r., III CRN 546/69, OSNCp 1970, z. 10, poz. 192 z glosą A. Ohanowicza (OSPika 1971, nr 4 s. 180), uchwała SN z dnia 5.01.1971 r., III CZP 88/70 (OSNCp 1971, z. 7–8, poz. 131) z glosą A. Ohanowicza (NP 1971, nr 11, s. 1691) oraz postanowienie SN z dnia 8.12.1995 r., III CZP 170/95/OSNC 1996, z. 3, poz. 40) z glosą M. Litwińskiej (PPH 1996, nr 7, s. 34).

ci uznania pozwu o zniesienie wspólności majątkowej między małżonkami oraz zgodnego wniosku co do sposobu podziału majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami nie podlegają zaskarżeniu w drodze skargi pauliańskiej. Od razu trzeba jednak zaznaczyć, że poważne zastrzeżenia wobec tego poglądu zgłosiła w głosie do powołanego wyroku M. Pyziak-Szafnicka (OSP 1996, nr 11, s. 514).

Zaskarżeniu nie podlegają inne – prócz czynności prawnych – zdarzenia prawne i czynności faktyczne, wywołujące skutki prawne bez względu na wolę stron (np. czyny niedozwolone), choćby nawet pociągały za sobą niemożność zaspokojenia się przez wierzyciela z majątku dłużnika.

Zaskarżeniu podlega tylko czynność prawna już dokonana, i to albo przez samego dłużnika, albo w jego imieniu przez zastępcę ustawowego lub pełnomocnika. Gdy pokrzywdzenie wierzyciela nastąpiło na skutek zawarcia umowy na rzecz osoby trzeciej (art. 393 k.c.), tylko ta umowa może być przedmiotem bezskuteczności, a nie nabycie prawa przez osobę trzecią.

Czynność prawna dokonana przez dłużnika z jednym tylko z wierzycieli może być czynnością prawną dokonaną z pokrzywdzeniem innych wierzycieli, jeśli narusza ona wynikającą z ustawy lub umowy kolejność zaspokajania wierzycieli.

W przypadku zabezpieczenia wierzytelności, zwłaszcza w razie obciążenia nieruchomości hipoteką przymusową, *actio Pauliana* wchodzi w rachubę, gdy hipoteka nie zabezpiecza wierzytelności powoda w całości³. Możliwość zaspokojenia się wierzyciela z majątku innych osób (np. poręczycieli), jak i możliwość zaspokojenia się częściowego z majątku dłużnika także nie wykluczają prawa wierzyciela do powołania się na art. 527 k.c. W drugiej z tych sytuacji (zaspokojenie częściowe) wierzyciel ma prawo domagania się uznania czynności za bezskuteczną ze względu na całą swoją wierzytelność, gdyż nie występuje tu ograniczenie rozmiarów prawa zaskarżenia do części odpowiadającej wierzytelności niepokrytej majątkiem dłużnika. W wyroku z dnia 3.02.1998 r. (OSP 1998, nr 11, poz. 196) SN stwierdził, że zbycie zajętej nieruchomości i późniejsze jej obciążenie hipoteką pozostaje bez żadnego wpływu na dalszy bieg egzekucji (art. 930 § 1 k.p.c.) i wobec braku pokrzywdzenia wierzyciela w rozumieniu art. 527 § 1 k.c. wyłącza zastosowanie tego przepisu. Stanowisko to budzi jednak wątpliwości jako zbyt ogólne⁴.

POKRZYWDZENIE WIERZycIELA

Zaskarżona może być tylko taka czynność prawna, która pociąga za sobą zmniejszenie się majątku dłużnika, a to dlatego, że z majątku tego coś ubyło bądź

³ Orzeczenie SA w Łodzi z dnia 30.11.1995 r., I ACr 576/95, OSA 1996, nr 6, s. 46.

⁴ Zob. glosa M. Pyziak-Szafnickiej do powołanego wyżej wyroku, OSP 1998, nr 11, s. 559.

też do niego nie weszło, choć – gdyby czynność nie miała miejsca – mogło i powinno wejść. Ze zmianą w majątku dłużnika musi się jednocześnie wiązać uzyskanie korzyści majątkowej (lecz nie osobistej) przez osobę третią. Może ona polegać na nabyciu rzeczy lub prawa bądź też na zwolnieniu z obowiązku. To, czy wierzyciela krzywdzi czynność prawna dłużnika, należy oceniać na podstawie stanu istniejącego w chwili dokonania tej czynności.

Art. 527 § 2 k.c. wiąże pokrzywdzenie wierzycieli z rzeczywistą niewypłacalnością dłużnika na skutek dokonania przez niego czynności prawnej lub z pogłębieniem się tej niewypłacalności. Dłużnik jest niewypłacalny, gdy cały jego majątek nie wystarcza na pokrycie długów. Poza tym istnieje jeszcze pojęcie „niewypłacalności w wyższym stopniu” (gdy już istniejąca niewypłacalność dłużnika uległa dalszemu pogłębieniu). Dla skorzystania ze skargi pauliańskiej wystarczy, gdy niewypłacalność dłużnika uniemożliwia zaspokojenie wierzytelności wierzyciela.

Między niewypłacalnością dłużnika a podjęciem przez niego czynności prawnej musi zachodzić związek przyczynowy. Niewypłacalność ta powinna istnieć zarówno w chwili wystąpienia wierzyciela ze skargą pauliańską, jak i w czasie rozstrzygania przez sąd o żądaniu wierzyciela, który domaga się uznania czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną (art. 316 § 1 k.p.c.). Dowodem niewypłacalności dłużnika może, ale nie musi być nieskuteczność egzekucji prowadzonej przeciwko dłużnikowi.

ISTNIENIE PO STRONIE DŁUŻNIKA WIADOMOŚCI POKRZYWDZENIA WIERZycIELA

Konieczną przesłanką *Actio Pauliana* jest istnienie po stronie dłużnika świadomości, że dokonana przez siebie czynnością prawną krzywdzi swego wierzyciela. Dłużnik działa z taką świadomością, gdy zdaje sobie sprawę, że dokonanie przez niego czynności prawnej może prowadzić do niemożności zaspokojenia się wierzycieli z jego majątku. Z wyjątkiem sytuacji przewidzianej w art. 530 k.c. (przepisy art. 527–529 k.c. stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy dłużnik działał w zamiarze pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli. Jeżeli jednak osoba третия uzyskała korzyść majątkową odpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną tylko wtedy, gdy osoba третия o zamiarze dłużnika wiedziała), nie jest natomiast wymagane, aby czynność dłużnika została dokonana w celu (z zamiarem) pokrzywdzenia wierzycieli. Wystarczy zatem, żeby dłużnik przewidywał możliwość pokrzywdzenia jako realną ewentualność.

Świadomość pokrzywdzenia wierzyciela zachodząca po stronie dłużnika musi istnieć w chwili dokonywania czynności prawnej. Jeśli pokrzywdzenie następuje poprzez zaniechanie (niepodjęcie) dokonania określonej czynności prawnej, świadomość ta powinna istnieć w chwili, w której możliwe jeszcze było dokona-

nie owej czynności. Wystarczy świadomość pokrzywdzenia wierzycieli w ogóle, nie musi dotyczyć konkretnego wierzyciela. Może ona także dotyczyć innego wierzyciela niż wierzyciel, który żąda uznania czynności za bezskuteczną⁵. Jeżeli czynność prawna została dokonana przez przedstawiciela ustawowego dłużnika lub organ osoby prawnej będącej dłużnikiem, świadomość pokrzywdzenia musi istnieć u danego przedstawiciela lub osoby, która działa jako piastun organu danej osoby prawnej. Gdy działało kilku przedstawicieli łącznie lub organ jest wieloosobowy – wystarczy istnienie świadomości pokrzywdzenia choćby u jednej z tych osób. Natomiast w przypadku czynności dokonywanej przez pełnomocnika dłużnika albo osobę prowadzącą jego sprawy bez zlecenia, to dłużnik musi mieć świadomość pokrzywdzenia. W tej sytuacji właściwa jest chwila dokonania czynności prawnej przez pełnomocnika lub potwierdzenia jej przez dłużnika (jeżeli potwierdzenie takie było wymagalne – art. 103 § 1 k.c.), bądź też chwila potwierdzenia przez dłużnika czynności dokonanej bez jego zlecenia (art. 756 k.c.).

WIEDZA OSOBY TRZECIEJ O DZIAŁANIACH DŁUŻNIKA ZE ŚWIADOMOŚCIĄ POKRZYWDZENIA WIERZycIELI

Nie jest wymagane, aby osoba trzecia wiedziała, że dłużnik działa z zamiarem pokrzywdzenia swego wierzyciela; wystarczy jeżeli osoba ta – przy dołożeniu należytej staranności – mogła się o tym dowiedzieć. Obojętne przy tym jest źródło wiedzy i sposób jej uzyskania, a także to, czy posiadana wiedza jest wynikiem działania osoby trzeciej.

W przypadku następstwa ogólnego po osobie trzeciej (w tym zwłaszcza spadkobrania), wiedzę lub możliwość jej uzyskania – przy zachowaniu należytej staranności – o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli musi mieć osoba trzecia, a nie jej następca prawny.

CIEŻAR UDOWODNIENIA PRZESŁANEK SKARGI PAULIAŃSKIEJ

Według art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na tym, kto z tego faktu wywodzi skutki prawne. Oznacza to, że to wierzyciel powinien udowodnić wszystkie przesłanki, od których zaistnienia została uzależniona skuteczność dochodzenia skargi pauliańskiej. Nie jest to zadanie łatwe, szczególnie gdy idzie o wykazanie, że osoba trzecia wiedziała (lub mogła wiedzieć), iż dłużnik działał z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela. Dlatego też nie należy do rzadkości, że wierzyciele przegrywają spory sądowe wszczynane na podstawie art. 527 k.c. lub też – bojąc się takiej przegranej – w ogóle nie wkraczają na drogę sądową.

⁵ Wyrok SA w Gdańsku z dnia 10.01.1995 r., Agr 1014/94, OSP 1995, nr 10, poz. 206.

Aby choć trochę złagodzić trudności dowodowe, na jakie może natrafić wierzyciel powołujący się na art. 527 k.c., ustawodawca przychodzi mu w pewnej mierze z pomocą, w szczególności poprzez uruchamiające się w określonych przypadkach, a korzystne dla wierzyciela, domniemania ustawowe. Będzie o nich mowa w dalszej części opracowania.

SKUTEK SKARGI PAULIAŃSKIEJ

Zapewniana przez skargę pauliańską ochrona wierzyciela polega na uznaniu czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli za bezskuteczną w stosunku do wierzyciela, który czynność tę zaskarżył. Zaskarżona czynność zachowuje więc generalnie ważność, ale staje się bezskuteczna względem (i tylko względem) zaskarżającego ją wierzyciela. W sytuacji, gdy istnieje solidarność czynna – czynność staje się bezskuteczna także w stosunku do pozostałych wierzycieli solidarnych, natomiast w stosunku do wszystkich innych osób uznaje się ją nadal za w pełni skuteczną (jest to tzw. bezskuteczność względna). Orzeczenie zapadłe w sprawie o uznanie czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli za bezskuteczną ma charakter konstytutywny.

Aby wyrok, który uwzględnia skargę pauliańską, odniósł pożądany skutek, sentencja powinna określać wierzytelność, której ochronie ma on służyć, czynność prawną, która zostaje uznana za bezskuteczną (w części lub w całości) oraz stwierdzenie, że jest ona bezskuteczna tylko w stosunku do powoda⁶.

Wykonanie wyroku, który uwzględnia skargę, wymaga uzyskania przez wierzyciela tytułu wykonawczego przeciwko dłużnikowi.

OKOLICZNOŚCI WZMACNIAJĄCE POZYCJĘ PROCESOWĄ WIERZYCIELA

Według art. 528 k.c. to, że osoba trzecia wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć, że dokonując czynności prawnej, dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli, tj. okoliczność, która zgodnie z regułą z art. 527 § 1 jest istotna dla uznania czynności dłużnika za bezskuteczną, pozostaje bez znaczenia, gdy osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie. Wierzyciel w takiej sytuacji nie musi jej wykazywać, a osoba trzecia nie może się bronić argumentem, iż nie posiadała wiedzy (lub nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogłaby jej posiadać), jakoby dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

⁶ Orzeczenie SN z dnia 13.02.1970 r., III CRN 546/69, OSNCP 1970, z. 10, poz. 192, z dnia 28.12.1976 r., III CRN 302/76, OSNCP 1977, z. 7, poz. 121, i z dnia 11.10.1995 r., III CZP 130/95, OSNC 1996, z. 1, poz. 17.

Według art. 528 k.c. korzyścią majątkową bezpłatną jest korzyść uzyskana w wyniku darowizny, a także każdego innego przysporzenia, jeżeli osoba, która go dokonała, nie otrzymała w zamian korzyści majątkowej stanowiącej stosowny ekwiwalent (art. 889 k.c.).

Z kolei art. 529 k.c. stanowi, że jeżeli w chwili darowizny dłużnik jest niewypłacalny, domniemywa się, że działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy przypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny. Tym razem domniemania dotyczą wyłącznie darowizny, nie zaś innych nieodpłatnych rozporządzeń. Chwilą dokonania darowizny nie jest moment jej wykonania, lecz chwila zawarcia umowy. Domniemania z art. 529 są wzruszalne, mogą więc być przez dłużnika obalone kontrdowodem.

Z art. 530 k.c. wnioskujemy, że zaskarżenie przez wierzyciela czynności prawnej dłużnika dokonanej przed powstaniem jego wierzytelności jest dopuszczalne tylko w sytuacji, gdy w chwili dokonania czynności dłużnik zdawał sobie sprawę lub mógł zdawać przy zachowaniu należytej staranności, że w przyszłości będzie odpowiadał za dług i dokonał czynności w celu pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli. Ciężar udowodnienia zamiaru pokrzywdzenia przez dłużnika spoczywa tu na wierzycielu (art. 6 k.c.). Dla zaskarżania przez wierzyciela czynności prawnej dłużnika dokonanej przed powstaniem jego wierzytelności jest także konieczne, by osoba trzecia w chwili uzyskania korzyści majątkowej wiedziała lub mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał w zamiarze pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli.

Aby skarga mogła być skuteczna, ustawa wymaga, by chroniona wierzytelność powstała najpóźniej w chwili wniesienia skargi albo przynajmniej istniała w chwili wyrokowania⁷.

SPOSOBY DOMAGANIA SIĘ UZNANIA CZYNNOŚCI PRAWNEJ ZA BEZSKUTECZNĄ

Można domagać się tego nie tylko w drodze powództwa, lecz również w drodze zarzutu podniesionego w obronie przed powództwem wytoczonym przez osobę trzecią, która uzyskała korzyść majątkową wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika.

Legitymacje do wytoczenia powództwa ma wierzyciel (przy solidarności wierzycieli może to być każdy z nich). Pozew powinien być w zasadzie skierowany przeciwko osobie trzeciej, która wskutek czynności prawnej dłużnika uzyskała korzyść majątkową⁸. Pozwanym może być także następca prawny osoby trzeciej. Jeżeli w wykonaniu umowy dłużnika z osobą trzecią zawartej na rzecz innej oso-

⁷ Wyrok SA w Gdańsku z dnia 30.03.1995 r., ACr 73/95, „Wokanda” 1995, nr 12, s. 50, z glosą M. Bączyka, s. 61.

⁸ Wyrok SN z dnia 13.03.1970 r., III CRN 546/69, OSNCP 1970, z. 10, poz. 192.

by (art. 393) świadczenie zostało spełnione na rzecz tej innej osoby, powództwo powinno być skierowane bezpośrednio przeciwko tej innej osobie.

W chwili wytoczenia powództwa wierzytelność przysługująca wierzycielowi powinna być skonkretyzowana, jednakże nie musi być ona ani wykonalna, ani wymagalna⁹.

Sprawa, w której przedmiotem powództwa jest roszczenie pauliańskie, jest sprawą majątkową.

DOMAGANIE SIĘ UZNANIA ZA BEZSKUTECZNĄ CZYNNOŚCI PROCESOWEJ OD OSOBY TRZECIEJ

Rozporządzeniem korzyścią uzyskaną przez osobę trzecią jest każda czynność prawna rozporządzająca, dokonana przez tę osobę, w wyniku której podmiot, na którego rzecz rozporządzenie nastąpiło, stał się (co do tej korzyści) następcą prawnym osoby trzeciej.

Osobą, na rzecz której rozporządzenie nastąpiło, może być bezpośredni następca pod tytułem szczególnym osoby trzeciej lub dalszy jej następca.

Wystąpienie bezpośrednio przeciwko dalszej osobie trzeciej z powództwem lub zarzutem może być skuteczne tylko, gdy osoba ta była w złej wierze.

Wiedza o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną to rzeczywista wiedza co do tego, że dłużnik podjął czynność prawną, w wyniku której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową z pokrzywdzeniem swych wierzycieli.

KONSEKWENCJE UZYSKANIA KORZYSTNEGO ORZECZENIA SĄDOWEGO PRZEZ WIERZycIELA

Najbardziej istotną konsekwencją uwzględnienia przez sąd roszczenia pauliańskiego jest uzyskanie przez wierzyciela uprawnienia do prowadzenia egzekucji z majątku osoby trzeciej, która odniosła korzyść z zaskarżonej czynności. Uprawnienie to jest ograniczone jednak:

a) tylko do przedmiotów majątkowych, które na skutek czynności uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika lub do niego nie weszły i

b) może służyć tylko zaspokojeniu wierzytelności, ze względu na którą nastąpiło zaskarżenie.

Gdy po zaspokojeniu wierzyciela pozostaje jakaś reszta, przypada ona osobie trzeciej.

⁹ Wyrok SN z dn. 13.02.1970, III CRN 546/69, OSNCP 1970, z. 10, poz. 192, orz. SN z dn. 5.09.1945 r., C III 425/45, PiP 1946, nr 7–8, s. 164, i z dnia 8.01.1949 r., KrC 610/48, PN 1949, nr III–IV, s. 319.

W myśl art. 533 k.c. zaspokojenie wierzyciela ma miejsce również wtedy, gdy osoba trzecia spełni świadczenie o wartości odpowiadającej uzyskanej przez nią korzyści majątkowej. Może się ona bronić także poprzez udzielenie wierzycielowi informacji, gdzie znajduje się jeszcze majątek dłużnika wystarczający dla zaspokojenia wierzytelności. Ten ostatni sposób obrony będzie jednak skuteczny tylko wtedy, gdy mienie to jest wystarczające do zaspokojenia wierzyciela. Wartość spełnionego świadczenia i wartość wskazanego mienia dłużnika ocenia się według chwili spełnienia świadczenia lub wskazania mienia.

Z uprawnienia przewidzianego w art. 533 k.c. osoba trzecia może skorzystać zarówno przed wszczęciem postępowania sądowego, jak i w jego toku, a nawet w czasie prowadzenia egzekucji z przedmiotów majątkowych, które wskutek czynności uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika lub do niego nie weszły.

Skorzystanie z tego uprawnienia podczas procesu skutkuje oddaleniem powództwa lub umorzeniem postępowania w sytuacji, gdy wierzyciel cofnął pozew ze skutkiem prawnym.

W wypadku solidarnej odpowiedzialności dłużników względem wierzyciela mieniem wystarczającym do jego zaspokojenia musi być mienie tego dłużnika, który dokonał czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzycieli.

UPŁYW CZASU A SKARGA PAULIAŃSKA

Art. 534 k.c. stanowi, że uznanie czynności prawnej prowadzącej do pokrzywdzenia wierzycieli za bezskuteczną nie może nastąpić po upływie lat pięciu od daty dokonania tej czynności. Dla biegu terminu nie ma znaczenia ani chwila wykonania zobowiązania wynikającego z podjętej czynności prawnej, ani chwila dowiedzenia się przez wierzyciela o dokonaniu czynności prawnej, jej krzywdzącym charakterze oraz wykonaniu wynikającego z niej zobowiązania.